

נשים בתנ"ך בראי החסידות – שיעור 23

מיכל

כתבי הרמ"ע מפאנו, ספר גלגולי נשמות, אות א, כז

במדרש חזית 'מעשה באשה אחת בצידן [ששהתה עשר] שנים [עם בעלה] ולא ילדה', היא ניצוץ לאה, והיא תיקון אשת און, והיתה גם כן מיכל בת שאול:

* * *

ספר במדבר פרק טז

(א) ויקח קרח בן יצקה בן קהת בן לוי ודתן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיָּאָב וְאוֹן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן ... (ג) וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב לָכֶם כִּי כָל הָעֵדָה כָּלֶם קְדוֹשִׁים וּבְתוֹכָם ה' וּמִדוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קַהֲל ה': ...

(כג) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כד) דַּבֵּר אֶל הָעֵדָה לֵאמֹר הֲעֵלֹו מִסִּבִּיב לְמִשְׁפַּח קָרַח דָּתָן וַאֲבִירָם מִסִּבִּיב וְדָתָן וַאֲבִירָם יָצְאוּ נִצְבֵּימ פֶּתַח אֲהֶל־יְהוָה וַיִּשָּׂהֶם וַיִּגְנִיֵּהֶם וְטָפְסָם: ... (לב) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת בִּתְיָהֶם וְאֶת כָּל הָאֲדָם אֲשֶׁר לְקָרַח וְאֶת כָּל הָרְכוּשׁ:

רבינו בחיי על במדבר פרק טז פסוק כז

"העלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירים" – היה ראוי שיזכיר עמהם און בן פלת, כי כן הוזכר בראש הפרשה בכלל הנכנסים במחלוקת שנחלקו על משה ועל אהרן, אבל רז"ל דרשו שחזרו בו ונסתלק מן המחלוקת, וכך אמרו במדרש, "און בן פלת אשתו הצילתו..."

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דפים קט/ב-ק/א

אמר רב, און בן פלת אשתו הצילתו. אמרה לו, "מה יצא לך מזה? אם זה [משה] רב אתה תלמיד, ואם זה [קרח] רב אתה תלמיד!" אמר לה, "מה אעשה? הייתי בעצה ונשבעתי עמם!" אמרה לו, "יודעת אני שכל העדה קדושה היא, שכתוב 'כי כל העדה כולם קדושים'. אמרה לו, "שב, שאני מצילה אותך". השקתה אותו יין ושכרתו והשכיבה אותו בפנים. ישבה על הפתח וסתר שערותיה. כל מי שבא ראה אותה וחזר בו. בין כך וכך נבלעו להם... זהו שכתוב "חכמות נשים בנתה ביתה" – זו אשתו של און בן פלת, "ואולת בידה תהרסנה" – זו אשתו של קרח.

* * *

ספר שמואל ב פרק ו

(טז) וַהֲיָה אַרְוֵן ה' בָּא עִיר דָּוִד וּמִיכָל בַּת שְׁאוּל נִשְׁקָפָה בְּעַד הַחֲלוֹן וַתֵּרָא אֶת הַמֶּלֶךְ דָּוִד מִפְּנֵי וּמִכְרַכְרַךְ לִפְנֵי ה' וַתִּבְּזֵה לּוֹ בְּלִבָּהּ: ... (כ) וַיִּשָּׁב דָּוִד לְבָרְךָ אֶת בֵּיתוֹ וַתֵּצֵא מִיכָל בַּת שְׁאוּל לְקִרְאָת דָּוִד וַתֹּאמֶר מַה נִּכְבַּד הַיּוֹם מֵלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִגְלָה הַיּוֹם לְעֵינַי אֲמָהוּת עֲבָדָיו כִּהְגִּילוֹת נִגְלֹת אֶחָד הָרָקִים: (כא) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל מִיכָל לִפְנֵי ה' אֲשֶׁר בָּחַר בִּי מֵאֲבִיךָ וּמִכָּל בֵּיתוֹ לְצִוּת אֹתִי נִגִּיד עַל עַם ה' עַל יִשְׂרָאֵל וְשַׁחֲקֵתִי לִפְנֵי ה': (כב) וַתִּקְלַתִּי עוֹד מִזֹּאת וְהִיִּיתִי שְׁפָל בְּעֵינַי וְעַם הָאֲמָהוּת אֲשֶׁר עִמָּךְ אֲבָבְדָהּ: (כג) וּלְמִיכָל בַּת שְׁאוּל לֹא הָיָה לָהּ יֶלֶד עַד יוֹם מוֹתָהּ:

מדרש רבה במדבר פרשה ד פסקה כ

... מכאן אתה למד שלא ינהג אדם גאוה לפני המקום, שכל המתגאה לפניו מתבזה וכן הוא אומר (ש"א ב): "כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו".... לאחר שנפטרו כל ישראל ממנו נפנה לברך את ביתו ולשמחם מרוב שמחת הארון יצאת מיכל לקראתו וביזתהו על שבזה עצמו לכבוד הארון לעיני הנשים, הדא הוא דכתיב (שמואל ב) "וישב דוד לברך את ביתו" וגו'. לא הניחתו ליכנס לתוך הבית אלא יצאת לחוץ והיתה מקפתו בדברים...

אמרה לו, 'היום נגלה כבודו של בית אבא. בוא וראה מה ביניך לבין בית אבא: כל בית אבי היו צנועים וקדושים, אמרו עליו על בית שאול שלא נראה מהם לא עקב ולא גודל מימיהם... ואתה עומד ומגלה לבושך כאחד הריקים! כיון שגמרה דבריה אמר לה, 'וכי לפני מלך בשר ודם שחקתי ולא לפני מלך מלכי המלכים שחקתי אשר בחר בי מאביך ומכל ביתו? ואילו היה אביך צדיק יותר ממני היה האלקים בוחר בי ופוסל בבית אביך'...

דבר אחר, אמר לה 'של בית אביך היו מבקשין כבוד עצמן ומניחין כבוד שמים, ואני איני עושה כן אלא מניח כבוד עצמי ומבקש כבוד שמים', הדא הוא דכתיב (שם) "ונקלתי עוד מזאת", ואל תאמרי שהייתי שפל בעיני אחרים ולא נבזה בפני עצמי, תלמוד לומר "והייתי שפל בעיני ועם האמהות אשר אמרת עמם אכבדה". אמר לה, "אותן בנות ישראל שצווחות אותן אמהות, אינן אמהות אלא אימהות. לוואי יהא לי חלק עמהם לעתיד לבוא", הדא הוא דכתיב (שם) "ועם האמהות אשר אמרת [לואי] עמם אכבדה". ולפי שאמרה מיכל כן נענשה, שכן כתיב אחריו (שם) "ולמיכל בת שאול לא היה לה ולד עד יום מותה".

* * *

מדרש רבה שיר השירים פרשה א פסקה ב

ד"א "נגילה ונשמחה בך" תמן תנינן, "נשא אדם אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל". אמר רבי אידי, מעשה באשה אחת בצידן ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה. אתון גבי ר' שמעון בן יוחאי, בעיין למשתבא דין מדין. אמר להון, חייכון, כשם שנזדווגתם זה לזה במאכל ובמשתה כך אין אתם מתפרשים אלא מתוך מאכל ומשתה! הלכו בדרכיו ועשו לעצמן יום טוב ועשו סעודה גדולה ושכרתו יותר מדאי. כיון שנתייבשה דעתו עליו אמר לה, בתי ראי כל חפץ טוב שיש לי בבית וטלי אותו ולכי לבית אביך. מה עשתה היא? לאחר שישן רמזה לעבדיה ולשפחותיה ואמרה להם שאוהו במטה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא. בחצי הלילה נער משנתיה כיון דפג חמריה. אמר לה, בתי היכן אני נתון? אמרה ליה, בבית אבא. אמר לה, מה לי לבית אביך? אמרה ליה, ולא כך אמרת לי בערב כל חפץ טוב שיש בביתי טלי אותו ולכי לבית אביך? אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך. הלכו להם אצל רבי שמעון בן יוחאי ועמד והתפלל עליהם ונפקדו, ללמדך מה הקדוש ברוך הוא פוקד עקרות אף צדיקים פוקדים עקרות. והרי דברים קל וחומר ומה אם בשר ודם על שאמר לבשר ודם שכמותו אין לי חפץ בעולם טוב ממך נפקדו, ישראל המחכים לישועת הקב"ה בכל יום ואומרים אין לנו חפץ טוב בעולם אלא אתה על אחת כמה וכמה, הוי "נגילה ונשמחה בך".